

OMÜ'de Keneler Üzerine Araştırma: HASTALIK RİSK HARİTASI ÇIKARILIYOR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) Veteriner Fakültesinde yürütülen çalışma ile kenelerin hangi bölgelerde yoğunlaştığı, virüs ve bakteri kaynaklı ne tür hastalıklara yol açtığı araştırılıyor.

OMÜ Veteriner Fakültesi, Yaban Hayatı Araştırma Enstitüsü ve Samsun Veteriner Kontrol Enstitüsünce yürütülen proje ile Samsun, Sinop ve Tokat bölgelerinde doğadan toplanan kenelerle, bu bölgede kene kaynaklı hastalıkların risk haritası oluşturuluyor. Lyme hastalığına neden olan "Ixodes" cinsi kenelerle ilgili araştırmaların yapıldığı proje kapsamında anaplazmozis, riketsiyozis, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) ve TBE (Kene Ensefaliti) etkenlerinin tespitine yönelik çalışmalar da yürütüldü. Proje kapsamında 2024 yılı itibarıyla toplanan kenelerde yalnızca Lyme hastalığı değil aynı zamanda anaplazmozis, riketsiyozis, KKKA ve TBE etkenlerinin tespitine yönelik çalışmalar da araştırma kapsamına alındı. Çalışmalarda Samsun'da özellikle Kızılırmak Deltası'nda "Ixodes Ricinus" türü keneler, Sinop ilinde daha çok "Rhhipicephalus" cinsi ve "Ixodes Ricinus" türü, Tokat'ta ise KKKA'nın vektörü "Hyalomma Marginatum" türü keneler ağırlıklı olarak tanımlandı. Dönemsel saha

çalışmalarında toplanan keneler, üç boyutlu görselleştirmeyi sağlayan stereomikroskop altında tür düzeyinde tanımlanırken moleküler yöntemlerle bu keneler tarafından taşınan hastalık etkenleri de belirleniyor. OMÜ Veteriner Fakültesi Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi ve OMÜ Yabani Hayvan Hastalıkları ve Rehabilitasyonu Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Özlem Büyüktanır Yaş, kene kaynaklı hastalıkların belirlenmesine yönelik 10 yıla yakın süredir çalışma yürüttüklerini söyledi. Çalışmanın yıl sonunda tamamlanmasının planlandığını, risk haritasının da elde ettikleri verilere göre hazırlanacağını anlatan Yaş, özellikle Samsun-Sinop bölgesinde çiftlik hayvanlarından topladıkları kenelerde hastalık etkilerini inceleyerek çalışmaya başladıklarını dile getirdi. Yaş, kene kaynaklı hastalıkların halk sağlığı ve hayvan sağlığı açısından önemli olduğuna işaret etti. Kızılırmak Deltası Kuş Cenneti'nin göçmen kuşların yaşadıkları en önemli alanlardan biri olduğunu ve göçmen kuşların da keneleri taşıdıklarını belirten Yaş, "Önce Kızılırmak Deltası'ndaki kuşlardan keneler toplandı. Göçmen kuşlardaki keneler aslında büyük önem taşıyor yani keneler baktığımız zaman kemirgenler, küçük memeliler, çiftlik hayvanları veya sürüngenler de dahil olmak üzere kuşlarda da bulunuyor ve birçoğu da farklı etkenleri taşıma özelliğine sahip." dedi.

Keneler, mikroskop altında

İnceleniyor

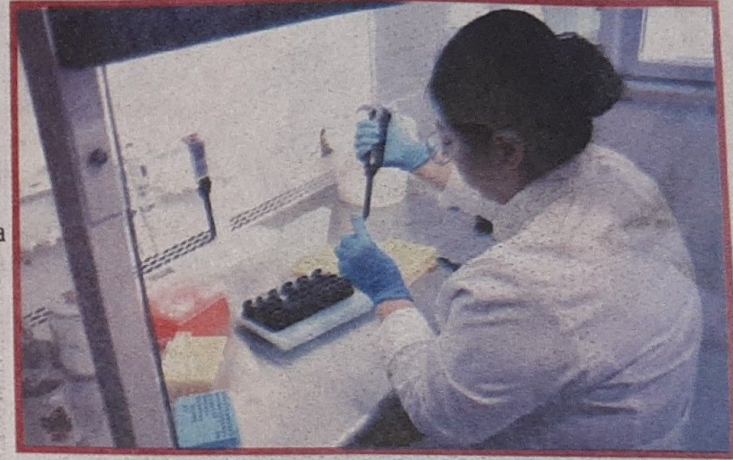
Türkiye'de farklı tipte kenelerin bulunduğunu ve coğrafi yönden kenelerin yaşamasına çok müsait iklimin olduğunu belirten Yaş, şöyle devam etti: "Son dönemde iklim değişikliğine bağlı kene popülasyonunda büyük bir artış oldu. KKKA'nın 2002 yılında belirlenmesinden sonra özellikle ölümlerin görülmesi, en tehlikeli kene hastalıklardan olmasını beraberinde getirdi. Geçen sene Mayıs ayında

yabani hayvanlardan topladığımız kenelerle Samsun, Sinop ve Tokat bölgesinden tanımlamalar yaptık. Mikroskop altında tanımlama yapıyoruz, PCR ile doğrulama yapıyoruz. Öncelikle kene popülasyonunun, yoğunluğun belirlenmesi önem taşıyor. Daha sonra da moleküler çalışmalarla bu bakteriyel ve viral, KKKA virüsü de dahil olmak üzere etken belirlenmesine devam ediyoruz." Özellikle Tokat bölgesini seçmelerinin sebebinin KKKA ve kene kaynaklı viral etkenlerin belirlenmesi olduğunu söyleyen Prof. Dr. Yaş, "Bu amaçla da yabani hayvanlar, keneler için çok önemli

rezervuarlar. Yabani hayvanlardan çiftlik hayvanlarına keneler aktarılıyor. İnsanlara da çevreden veya çiftlik hayvanlarından kene aktarımı var

ve bu kene popülasyonunun belirlenmesi büyük önem taşıyor. Kenelerdeki hastalık etkenlerini, viral veya bakteriyel hastalık etkenlerini belirliyoruz." ifadelerini kullandı. Kene popülasyonunun belirlenmesinin hastalıkları tedavi etmek için son derece önemli olduğunu dile getiren Yaş, "Kenelerin taşıdığı hastalık etkenlerinin, virüsler veya bakterilerin belirlenmesi büyük önem taşıyor. Türkiye'de risk haritalarını belirliyoruz yani önemli hastalıkların keneler tarafından taşınması, halk sağlığı ve hayvan sağlığı açısından Sağlık Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığının stratejilerinin oluşturulmasında büyük önem taşıyor." diye konuştu. Saha çalışmalarına çıktıklarında vatandaşları hayvanların üzerindeki keneleri nasıl çıkarmaları gerektiği konusunda bilgilendirdiklerini dile getiren Yaş, şunları kaydetti: "Hayvanlarının sürekli kene tutulması yönünden tetkik edil-

mesi gerektiğini vurguluyoruz. Vatandaşların araziye çıktıklarında da beyaz renkli, tümüyle kapalı kıyafetler giymeleri, çoraplarını pantolonlarının üzerine çekmeleri, evlerine gittiklerinde duş almaları, vücutlarını kontrol etmeleri büyük önem taşıyor. Keneyi gördüklerinde sağlık kurumuna gitmeleri ve orada uzman kişiler tarafından kenenin çıkartılması önemli. Gidemezlerse cımbız yardımıyla kenenin deriye yakın kısmından direkt çekerek keneyi çıkartabilirler. Kesinlikle çıplak elle dokunmamaları gerekir." (AA)